

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
10 augustus 2006

Ons kenmerk
VO/S&O/06/30992

Uw brief van
20 juli 2006

Uw kenmerk
2050616770

Onderwerp
Vragen van het lid Eijsink

Hierbij zend ik u het antwoord op de vragen van het lid Eijsink (PvdA) van uw Kamer inzake onderwijs aan gehandicapte leerlingen.

De vragen werden mij toegezonden bij uw bovenaangehaalde brief met kenmerk 2050616770.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven

Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Eijnsink (PvdA) van de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over onderwijs aan gehandicapte leerlingen (ingezonden d.d. 20 juli 2006 kenmerk 2050616770)

1. Vraag: Wordt het voor kinderen met een visuele of lichamelijke handicap steeds moeilijker om onderwijs te volgen op een gewone school, omdat ontwikkelaars van nieuwe digitale lesmethoden geen rekening met hen houden?¹

Antwoord:

Traditioneel volgt het merendeel van de leerlingen met een visuele handicap regulier onderwijs. Ook steeds meer leerlingen met een lichamelijke handicap gaan met een LGF/rugzak naar het regulier onderwijs. Voor beide geldt dat de leerlingen worden begeleid door de scholen/instellingen voor speciaal onderwijs. De digitalisering van de samenleving en het onderwijs heeft gevolgen voor het onderwijs aan leerlingen met een handicap. Het gaat daarbij om zowel positieve als negatieve effecten. Ik beschik niet over gegevens waaruit blijkt dat het steeds moeilijker wordt voor leerlingen met een visuele of lichamelijke handicap om het onderwijs te volgen. Het nog steeds stijgende aantal leerlingen met een handicap in het reguliere onderwijs bevestigt deze veronderstelling niet.

2. Vraag: Deelt u de mening van de WEC-Raad² dat er een wettelijke plicht zou moeten komen voor uitgevers om hun lesmateriaal zo te maken dat het wel toegankelijk is? Zo neen, welke alternatieven staan u dan voor ogen om dit probleem te ondervangen?

Antwoord: Ik vind het belangrijk dat ook leerlingen met een handicap naar het regulier onderwijs kunnen. Dat is ook de reden waarom destijds is gekozen voor de invoering van de leerlinggebonden financiering. Het gaat mij echter te ver om uitgevers een wettelijke plicht op te leggen om de toegankelijkheid van al het lesmateriaal te garanderen. Mijns inziens zijn ook andere, minder vergaande maatregelen mogelijk om de toegankelijkheid van het lesmateriaal te vergroten. Zo is onder meer subsidie verstrekt aan het project «Software in zicht», met een overzicht van educatieve software voor visueel gehandicapten, en aan een project om leerlingen die blind of ernstig slechtziend zijn gebruik te laten maken van studiematerialen en examens in aangepaste «leesvormen» (digitale audio en braille). Dit betreft toegang tot zowel digitale leermiddelen als het digitaal toegankelijk maken van niet digitale leermiddelen, zoals leer- of leesboeken. Via het project EduRep worden de bestaande webportalen van het leermiddelenplein (van SLO), de ProgrammaMatrix (van APS) en Davindi (van Kennisnet Ict op School) aangepast, zodat de bronnen in één keer doorzocht kunnen worden, waaronder op geschikt lesmateriaal voor speciaal onderwijs. Voor al het materiaal van aanbieders dat op www.kennisnet.nl (internetportal met educatief lesmateriaal) wordt ontsloten wordt de drempelloze toegang voor blinden en slechtzienden onder de aandacht gebracht. Stichting Kennisnet Ict op School is daarnaast in samenwerking met het REC Groot Gelre bezig om te bekijken welke content voor speciaal onderwijs (cluster 3) geschikt (te maken) en het best in te zetten is.

Binnen het programma Educatieve contentketen van de stichting Kennisnet Ict op School loopt in samenwerking met Dedicon (voorheen FNB, specialist in het toegankelijk maken van lectuur en informatie voor mensen met een leesbeperking) een onderzoek naar de mogelijkheden om afspraken te maken over het gebruik van toegankelijkheidsrichtlijnen in (technische) standaarden die gebruikt worden bij het ontwikkelen van digitaal leermateriaal. Deze afspraken moeten ertoe leiden dat contentontwikkelaars/uitgevers en softwareleveranciers reeds bij het ontwikkelen van respectievelijk digitaal leermateriaal en software rekening houden met toegankelijkheidsaspecten van content. In de aanpak wordt ervoor gekozen om via samenwerking met ketenpartners in de contentketen te komen tot gezamenlijke afspraken inclusief de implementatie en evaluatie van die afspraken, zoals dat ook in de educatieve contentketen (<http://contentketen.kennisnet.nl/>) gebeurt.

¹ «Gehandicapte leerling wordt gediscrimineerd» in Nederlands Dagblad, 14 juli 2006

² De WEC-raad behartigt de belangen van de instellingen voor speciaal onderwijs

Overigens start de zoekmachine Google met een webdienst die het zoeken voor blinden en slechtzienden eenvoudiger moet maken. De zoekresultaten worden beoordeeld op lay-out.³

3. Vraag: Liggen er plannen om alle examenvakken in 2010 digitaal af te nemen? Zo ja, hoe wordt dan daarbij rekening gehouden met de constatering van Dedicon (voorheen de Federatie van Nederlandse Blindenbibliotheken) dat een groot deel van de proefexamens niet te maken is voor kinderen met een visuele beperking?

Antwoord: Nee, er zijn geen plannen om alle examenvakken in 2010 digitaal af te nemen. In de Uitwerkingsnotitie Examens (d.d. 16 december 2004, Kamerstuk 29 800 VIII, nr. 152) heb ik uw Kamer geïnformeerd over mijn plannen voor examens en het gebruik van ict.

Om in het regulier centraal examen gebruik te kunnen maken van ict zijn al in 2000 en 2001 verkenningen uitgevoerd. Voor havo en vwo wordt voor het vak CKV2 een ict-schoolexamen afgenomen (sinds 1999). Vanaf de eerste praktische examens in de basis- en kader beroepsgerichte leerweg van het vmbo (2001 en 2002 experimenteel, vanaf 2003 regulier) worden deelopdrachten van de praktische examens met de computer uitgevoerd.

In 2002 heb ik daarnaast besloten het project COMPEX (computers en examens) van start te doen gaan, hierin werken Cito, CEVO en scholen nauw samen bij het opzetten en uitvoeren van experimenten waarbij ict wordt toegepast in de centrale examens. Met dit grootschalige project heb ik tot doel ervaring op te doen die nodig is om een landelijke introductie van ict-examens mogelijk te maken. Ik streef er naar om in het kader van COMPEX voor elk profiel (havo/vwo) en leerweg/sector (vmbo) een experimenteel ict-examen voor minimaal één vak in ontwikkeling te nemen. Invoering van digitale examens gebeurt geleidelijk en in een voortdurend nauw contact met scholen, met meerdere experimenten, uitgebreide voorlichting en met ieder jaar een uitgebreide evaluatie van de gang van zaken. Duidelijk moet zijn dat zowel schoolleiders, leraren en leerlingen de meerwaarde van de computerexamens onderkennen, dit kan zowel op inhoudelijke als op organisatorische gronden. Zo heb ik vlak voor het zomerreces 2006 besloten om het experiment met het digitale examen voor de algemene vakken in de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo te verlengen en nog niet voor alle scholen open te stellen. Deze vorm van examineren verdient nog verbetering op het punt van fraudebestendigheid, storingsgevoeligheid en op gebruikersvriendelijkheid. Daarnaast heb ik op basis van de evaluatie van het experiment met Natuurkunde voor havo/vwo en Nask voor vmbo-theoretische leerweg besloten het experiment te verlengen en niet in 2007 over te gaan tot verplichte afname met de computer.

Er gebeurt al veel voor visueel gehandicapte leerlingen in het voortgezet onderwijs. Bij de examens voortgezet onderwijs kunnen scholen voor blinde kandidaten of anderszins visueel gehandicapte kandidaten een aangepast examen bestellen. Ook zijn er twee soorten audio-voorzieningen beschikbaar: een verklankbare pdf waarbij de kandidaat met spraaksynthese teksten of tekstgedeelten/woorden kan omzetten in kunstmatige spraak, en een daisy-cd-rom waarop de teksten met natuurlijke stem zijn ingesproken. Voor de examens in GL/TL, havo en vwo waarbij gebruik wordt gemaakt van computertoepassingen geldt voor het papieren gedeelte hetzelfde als bij de gewone examens. Indien het computerprogramma een beletsel is voor de kandidaat, kan de school kiezen voor het 100% papieren examen voor deze kandidaat, of zelf met melding aan de inspectie een andere aanpassing regelen die de inhoud van het examen niet aantast; in het Eindexamenbesluit artikel 55 is hierin voorzien. Bij alle nieuwe examenvormen wordt uiteraard aandacht besteed aan de toegankelijkheid voor alle categorieën leerlingen.

4. Vraag: Acht u mondelinge examens een gelijkwaardig alternatief voor gehandicapte leerlingen? Zo ja, welke overwegingen liggen daaraan ten grondslag?

Antwoord: Mondelinge examens acht ik een gelijkwaardig alternatief voor gehandicapte leerlingen die een schriftelijk of een digitaal examen niet kunnen maken. Mijn overtuiging is gebaseerd op een jarenlange traditie bij de Staatsexamencommissie om op deze wijze gehandicapte of zieke

³ http://www.nu.nl/news/783595/50/Google_test_zoekdienst_voor_blinden.html

leerlingen op een verantwoorde wijze aan een diploma voortgezet onderwijs te helpen. De Staatsexamencommissie werkt met deskundigen met veel onderwijservaring en heeft veel ervaring in het op deze wijze afnemen van examens. Bovendien heeft de Staatsexamencommissie ook de middelen ter beschikking om indien gewenst alternatief examenmateriaal te laten ontwikkelen.